

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

(Hizb-ut Tahrir Emiri Celil Âlim Ata İbn Halil Ebu Raşta Tarafından Facebook Sayfası Takipçilerinin “Fıkhi” Sorularına Verilen Cevaplar Silsilesi)

Soru-Cevap

Borcu Almayı Hızlandırmak ve Ondan Bir Kısımının Azaltılması

Halid Ebu Velid'e

Soru:

Şeyhimiz, Allah sizi mübarek kılsın, Allah sizi korusun ve gözet sin... Benim şu konuda bir sorum olacaktı... Şu anda ben özel bir kurumda çalışıyorum ve kurum sigorta ve emeklilik için benden para kesiyor. Ben ise benden kesilen paranın bir kısmını almak istiyorum. Ancak onlar, hakkım olan bu miktarın yüzdelik bir oranını almayı şart koşuyorlar... Bu, şerî olarak caiz midir?

Allah sizi mübarek kılsın ve Allah ömrünüzü uzatsın.

Cevap:

Ve Aleykumselam ve Rahmetullahi ve Berekâtuh.

Sorunuzdan, emeklilik maaşlarınızın bir kısmını, iş sözleşmeniz de belirtilen vade tarihinden önce hızlandırmak istediğinizi anladım...

Bu meselenin, borcun ödenmesini hızlandırma başlığı altına girdiğini düşünüyorum. Yani örneğin bir kişinin başka birine borcu olsa ve borcu geri ödeme tarihi de iki yıl sonra olsa -ki ödemenin iki yıl içinde taksitler halinde olması veya iki yıl sonra tek ödeme halinde olması fark etmez-, alacaklı kişinin borçlu olan kişiye şöyle demesidir: Sen şimdi bu miktarı bana öde, ben de senin için ondan belli bir kısmını düşeyim...Dolayısıyla bu, senin meselene benzemektedir. Zira senin çalıştığın kurumda bir miktar paran var ve örneğin bu miktarı sana (60) yaşına ulaştığında veriyorlar, sen ise şu anda kırk yaşındasın ve bu hak edişlerin bir kısmını yirmi yıl sonraki vadesinden önce şimdi almak istiyorsun.

Mesele, bir kısmının azaltılması karşılığında borcun geri ödenmesinin hızlandırılmasıdır, yani alacaklının (1000) olan borcun değerini bir yıl sonra almak yerine şimdi (900) olarak almasıdır. Bu mesele, ihtilaflıdır...Daha önce buna, H. 14 Safer 1434 M. 27/12/2012 tarihinde yayınladığımız soru-cevapta cevap vermiştik. Şimdi size, konuyla ilgili cevapta geçen kısmını tekrar aktaracağım:

(...Senin sorun ise, dediğimiz gibi fakihlere göre "Da' ve Teaccel" yani borcun tamamını veya bir kısmını erken ödeme karşılığında müeccel borcu noksan ödemek başlığı altında incelenir... Bu mesele ise, ihtilaflıdır:

- Kimileri caiz görmeyerek şu delillere dayanmıştır:

1- el-Beyhâkî Sünen'ul Kubra'da el-Mikdad ibn el-Esved'den şöyle dediğini rivayet etti: "Bir adama yüz dinar borç verdim, sonra hissem Allah'ın Rasulü Sallallahu Aleyhi ve Sellem'in gönderdiği bir müfrezeye çıktı. Ben de o adama "Bana 90 dinarı erken öde,10 dinar eksik alayım" dedim. Adam da tamam dedi. Durum Allah'ın Rasulü Sallallahu Aleyhi ve Sellem'e arz edildiğinde **"Ey Mikdad! Hem faiz yedin hem yedirdin."** buyurdu."

(İmam İbn'ul Kayyim İğaset'ul Lehfân adlı kitabında: “el-Beyhaki hadisinin senedi zayıftır” dediği bilinmelidir.)

2- Dediler ki: Bilindiği üzere cahiliye faizi, vadeyi uzatma karşılığında şartlı bir artış ile müeccel borçtu. Allah Subhânehu ve Teâlâ böyle bir muameleyi iptal ederek haram kıldı. Şöyle buyurdu: **“وَإِنْ تَبْتَغُوا فَلََكُمْ رُوُسُ أَمْوَالِكُمْ”** **“Eğer tövbe ederseniz sermayeniz sizindir.”** [Bakara 279] Vadeyi öne çekme karşılığında da borcu eksik almak, keza haramdır. **Çünkü erken ödemeye fazlalık veya eksiklik gibi karşılık söz konusu oluyor.**

“Da' ve Teaccel” muamele satışını, Hanefi, Maliki, Şafii ve Hanbeli fakihlerinin ekserisi haram kabul etti. Zeyd ibn Sâbit, İbn Ömer ve bir grup Tabiin de kerih gördü.

- Kimileri de caiz görerek şu delillere dayanmıştır:

1- İbn Abbas RadiyAllahu Anh şöyle dedi: "Allah'ın Rasulü Sallallahu Aleyhi ve Sellem Benî Nadr'a doğru yola çıkmak istediğinde "Ey Allah'ın Rasulü! Çıkamızı emrediyorsun ama insanlara borcumuz var, daha vadesi gelmedi." dediler. Bunun üzerine **“ضَعُوا وَتَعَجَّلُوا”** **“Kırın ve erken ödeyin”** buyurdu. [el-Hâkim Müstedrek Ala's Sahihayn'de rivayet etti ve bu hadisin senedinin sahih olduğunu ve tahriç etmediklerini söyledi.]

(Bilinmelidir ki ez-Zehebî et-Telhis'de ez-Zenci, zayıftır, Abdülaziz ise güvenilir değildir dedi. İbn'ul Kayyim ise Ahkâm Ehli'z Zimmet de “İsnadı, hasendir. Müslim ibn Halid ez-Zenci hariç. Hadisi, hasen derecesinden aşağı düşmez.” dedi.)

2- Abdullah İbn Abbas Radiyallahu Anhuma şöyle dedi: “Riba, ertele de artırayım” olup “erken öde de kırayım” değildir.

Bu satışın caiz olduğu İbn Abbas, en-Nehaî, Hasan, İbn Sirin'den ve bir görüşe göre imam Ahmed ve Şafiilerden rivayet edildi. Aynı şekilde Şeyh'ul İslam İbn Teymiyye ve talebesi İbn Kayyim'in de tercihidir. Hanefi fakihlerden İbn Abidin de “ed-Duru'l Muhtar” haşiyesinde geçtiği gibi caiz kabul etti.

Biz bu meselede bir görüş benimsemek istemiyoruz. Dileyen kimse mutmain olduğu fakihin görüşünü taklit edebilir...) Bitti.

Gördüğünüz üzere bu hususta benimseme yapmak istemiyoruz. Bilakis siz, görüşünün doğruluğundan mutmain olduğunuz müçtehidin görüşünü taklit edebilirsiniz... İki görüşte gayet açıktır. Zira birinci görüş, hakkının bir kısmını eksilterek alınmasının caiz olmadığını ve bunun faiz olduğunu söylüyor... İkinci görüş ise, hakkının hızlandırılmasını ve ondan bir kısmının eksiltilmesinin caiz olduğunu söylüyor...Size az önce de söylediğim gibi biz, iki görüşten birini benimsemek istemiyoruz.

Sonuç olarak Allah'tan, göğsünü hayır olana açmasını temenni ediyorum.

Kardeşiniz

Ata İbn Halil Ebu Raşta

H. 08 Zilkade 1440

M. 11/07/2019

Cevaba, Emir'in (Allah onu korusun) aşağıdaki web sitesinden bağlanabilirsiniz:

<http://archive.hizb-ut-tahrir.info/arabic/index.php/HTAmeer/QAsingle/3965/>